

III. ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΗ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ΚΑΙ ΥΠΟΤΑΓΗ ΣΤΟΥΣ ΟΘΩΜΑΝΟΥΣ

2. Η Άλωση της Πόλης

α. Πολιορκία και άλωση της Πόλης

Μάχη Άγκυρας (1402) \implies Αναρχία στην Οθωμανική αυτοκρατορία.

- Μουράτ Β'
 - Επαναφέρει την τάξη.
 - Καταλαμβάνει τα Γιάννενα και τη Θεσσαλονίκη (1430).
 - Νικάει τους Σταυροφόρους (οι χριστιανοί ηγεμόνες συνασπίστηκαν για να αντιμετωπίσουν τους Τούρκους) στη Βάρνα.
 - Προετοιμάζει την πολιορκία της Κωνσταντινούπολης.
- Μωάμεθ Β' ο Πορθητής

Χτίζει το φρούριο Ρούμελη στην ευρωπαϊκή ακτή του Βοσπόρου με σκοπό να εμποδίσει τον επισιτισμό της Πόλης από τον Εύξεινο Πόντο.
- Κωνσταντίνος ΙΑ' Παλαιολόγος
 - Οργανώνει την αντίσταση του βυζαντινού λαού.
 - Ζητάει βοήθεια από τη Δύση και από άλλα χριστιανικά κράτη.
- Η κατάσταση στο Βυζάντιο – Η θέση των Βυζαντινών
 - Από τα μέσα του 11^{ου} αι. και μετά το θάνατο του Βασιλείου Β', το κράτος περνάει στα χέρια των Δυνατών (μεγάλοι γαιοκτήμονες = πλούσιοι) και ο βυζαντινός στρατός βασίζεται στους μισθοφόρους.
 - Στη Δύση καλλιεργείται κλίμα μίσους προς την Ανατολή και οι Παλαιολόγοι αδυνατούν να βρουν συμμάχους.
- Οι Οθωμανοί
 - Διέθεταν σαφή υπεροχή σε έμψυχο και άψυχο υλικό.
 - Νέο όπλο τους : κανόνια ή τηλεβόλα. Διέθεταν επίσης και το «βασιλικό» πυροβόλο που εκτόξευε πολύ μακριά για την εποχή βλήματα με περιφέρεια 2, 45 μέτρα.

Πολιορκία Κωνσταντινούπολης

- Ο Μωάμεθ Β' ξεκινά την πολιορκία της Κωνσταντινούπολης στις 6 Απριλίου 1453 η οποία και λήγει στις 29 Μαΐου 1453, διάρκεια 54 ημερών.
- Ο βυζαντινός αυτοκράτορας Κωνσταντίνος ΙΑ' διαθέτει ελάχιστες δυνάμεις και καθόλου συμμάχους.
- Η τελική έφοδος γίνεται τη νύχτα της 29^{ης} Μαΐου.
- Οι γενίτσαροι, μετά από σφοδρό βομβαρδισμό και συνεχείς επιθέσεις, καταφέρνουν να περάσουν από τα ρήγματα των τειχών και να κυριαρχήσουν στην Πόλη.
- Ο Κωνσταντίνος ΙΑ' πέφτει στο πεδίο της μάχης.
- Η Πόλη παραδίδεται στους μαχητές.

Το Χρονικό της Πολιορκίας

Ο Μωάμεθ Β' ο Πορθητής χτίζει το φρούριο της Ρούμελης και τοποθετεί σε αυτό κανόνια. Έτσι αποκλείει την Πόλη που δεν μπορεί πλέον να εφοδιάζεται από τη Μαύρη Θάλασσα. Τέλος, στέλνει μια στρατιά να αποκλείσει την Πελοπόννησο.

Στο διάστημα αυτό ο Κωνσταντίνος αγωνιζόταν να οργανώσει όσο του ήταν δυνατό την άμυνά του. Έφερε στις κρατικές αποθήκες όσο σιτάρι μπόρεσε να συγκεντρώσει και φρόντισε για τις απαραίτητες επισκευές στα τείχη.

Τις πρώτες μέρες του Απριλίου του 1453 έφτασε ο Σουλτάνος με τον όγκο των στρατευμάτων του και έστησε τη σκηνή του μπρος στην πύλη του Αγίου Ρωμανού. Η πολιορκία άρχισε.

Η δύναμη των εχθρών ήταν πολύ μεγάλη, έφτανε στις 160.000 στρατό, 70 πετροβόλα κανόνια και ισχυρό στόλο. Την Πόλη υπεράσπιζαν περίπου 8.000 Έλληνες και 3.000 μισθοφόροι με αρχηγό το γενναίο Γενοβέζο Λόγγο Ιουστινιάνη. Οι Βυζαντινοί αγωνίστηκαν ηρωικά αλλά ο αγώνας ήταν άνισος.

Στις 25 Μαΐου ο Μωάμεθ ζήτησε από τον αυτοκράτορα να του παραδώσει την Πόλη.

Η απάντηση του Παλαιολόγου ήταν απλή : «...το να παραδώσω την Πόλη ούτε στις δικές μου προθέσεις είναι ούτε σε κανενός άλλου απ' όσους κατοικούν σ' αυτή, γιατί όλοι με κοινή απόφαση που πήραμε και με τη δική μας αβίαστη θέληση θα πεθάνουμε και δεν θα υπολογίσουμε τη ζωή μας....».

Γ. Φραντζής, ιστορικός της Αλωσης (μετάφραση)

Μετά την Αλωση

- Όπως προέβλεπε ο θρησκευτικός νόμος των μουσουλμάνων η Πόλη παραδόθηκε στους Τούρκους. Οι Τούρκοι λεηλατούν και σφάζουν επί τρεις ημέρες ενώ ο Μωάμεθ αναγγέλλει νέα πρωτεύουσα του κράτους του την Πόλη.

β. Συνέπειες

- Στην ψυχολογία των Ελλήνων : Αρχικά οι Έλληνες ένιωσαν ταπεινωμένοι όμως σύντομα γεννήθηκε στην ψυχή τους η ελπίδα για επανάκτηση των κατακτημένων τόπων και της Πόλης.
- Το πνεύμα του Βυζαντίου μεταφέρθηκε στη Δύση από τους λόγιους.
- Οι Οθωμανοί έκλεισαν τους δρόμους για την Ανατολή «αναγκάζοντας» έτσι τους Ευρωπαίους να βρουν άλλους θαλάσσιους δρόμους και τελικά να οδηγηθούν στις μεγάλες γεωγραφικές ανακαλύψεις.

γ. Η βυζαντινή πνευματική κληρονομιά

- Η βυζαντινή ιδεολογία επηρέασε έντονα την ιδεολογία του Μοσχοβίτικου κράτους.
- Οι Ρώσοι διατύπωσαν στις αρχές του 16^{ου} αι. τη θεωρία ότι η Μόσχα ήταν η Τρίτη Ρώμη, η πόλη δηλαδή που θα δημιουργούσε ξανά τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία. Οδηγήθηκαν σε αυτή την αντίληψη επειδή θεώρησαν ότι ήταν πλέον οι μοναδικοί κληρονόμοι της βυζαντινής πνευματικής και πολιτικής παράδοσης.

- Οι ορθόδοξοι Βαλκανικοί λαοί επηρεάστηκαν και αυτοί από το βυζαντινό πολιτισμό ενώ η Ορθοδοξία ήταν εκείνη που βοήθησε στη διατήρηση της πνευματικής τους ταυτότητας στα χρόνια της Τουρκοκρατίας.

Η συνεισφορά του Βυζαντίου στον ευρωπαϊκό και παγκόσμιο πολιτισμό

- Διέσωσε τον ευρωπαϊκό πολιτισμό από τους Άραβες τον 7^ο και 8^ο αιώνα.
- Ανέπτυξε μεγάλη και πρωτότυπη τέχνη που επηρέασε Ανατολή και Δύση όπως την προαναγεννησιακή τέχνη της Ιταλίας και την οθωμανική αρχιτεκτονική.
- Διαφύλαξε, καλλιέργησε και μετέδωσε στην Ευρώπη την κλασσική κληρονομιά, μέρος της οποίας αποτελεί και η ρωμαϊκή νομική παράδοση.
- Ανέπτυξε νέα γραμματειακά είδη (χρονογραφία, λειτουργική ποίηση) και τις θετικές επιστήμες (αστρονομία, μαθηματικά).
- Τελειοποίησε την οργάνωση των κρατικών υπηρεσιών (επηρέασε Χαλιφάτο, μεσαιωνικά βαλκανικά κράτη, Ρωσία, Οθωμανικό Κράτος).
- Συνέβαλε στη διαμόρφωση της θρησκευτικής μουσικής, του μοναστισμού, των ουμανιστικών(=ανθρωπιστικών) σπουδών, και άλλων πλευρών του πολιτισμού της Δυτικής Ευρώπης.